

ועות סרוסטי

כאילו לשאוב כוח מהרפס, ואמרת בקול קרי: תסתדרו בעצמכם, אני לא מתערבת!

זה היה, כנראה, האות להמשך הריצה בין החדרים, כשהקטן בראש והגדול בעיקבותיו.

כל העסק לקח אולי דקה, שבסימומה נפל הקטן על המיטה ושבר את שתי שיניו הקידמיות (כבר שיניים קבועות). כל הריצה התמלאה בדם, הילד הקטן צרח מכאב ומפחד, והילד הגדול רק צעק: אני לא נגעתי בך!

תוך כדי הטיפול בילד המבוהל והפצוע חשבתי לעצמי: איזה שד הכריח אותי לוותר לרגע על האינטליקטים הבריאים של אם, שאומרים לה להפסיק כל מריבה בעודה קטנה:

כן, היינו כבר אצל רופא השיניים.

שני הכתרים יעלו כ-2000 שקל.

לאיזה אסכולה פסיכולוגית להגיש את החשבון?

פינאלה

ובין זיוית אברמסון

למשל חשבון — אני אתן לך ארבע סטירות, אתה תיתן לי בוקס אחד, כמה אתה חייב לי? ואולי תנ"ך — רוצה לראות איך היכה גידעון במיינינג? ולמה לא שיעור בפסיקה — אני אכניס אותך למקרה, ונראה אם הדם הנוזלי שלך יהפוך למוצק?

עם כל הכבוד, יש לי ההרגשה שילדים יוכלו ללמוד מה זה שוחר, משאית, ומתן, השפעה וכו' גם אם ההורים לא יתנו להם להרוג זה את זה או לצרוח במשך שש שעות ביום.

אגב, איך לומדים את זה ילדים יחידיים?

מסתבר שלא קרה אף פעם

אחת שילד הויק לאחיו, כאשר ההורים הפסיקו להתערב, אתן פוסקות. עם כל הכבוד, לא נראה לי שאפשר היה לבדוק את כל המיקרים בעולם. אבל גם אם נגיח שילדים רבים פחות, ומזיקים פחות זה לזה, כשההורים אינם בסביבה, הרי שהסיבה היא שהגדול והחזק מש

יכוח בין דינאלה שמי

ענת זיוית יקרתי,

מאז פירסום הפרק הראשון במדור "איך להיות הורה", אני קוראת אותך. בהתחלה קראתי רק בריפוף, מאחר והפרקים הראשונים עסקו בכעויות של ילדים קטנים, וילדי הפרטים גדלו קצת.

שני הפרקים האחרונים עסקו בכעויות של ילדים יותר גדולים, ועל כן קראתי אותם בעיון רב, במיוחד את "אל תתערבו במריבות שלהם" (העולם הזה 22.2.89).

אני מודה שבפסיכולוגיה אני חלשה, אבל לעומת זאת במריבות בין ילדים יש לי דוקטוראט. 10 שנים של מריבות בין שני בניי כל-כך השכילו אותי בנושא זה, עד שאני מרשה לעצמי לתרום לכם מעט מדיעתי — לא התיאורטיות, אלא המעשיות.

המריבות בין ילדים כאות כעויות קר כדי למשוך את תשומת ליבם של

אסף וגיא שמי: למה זה גרם?

האם כפיאן להתערב במריבותיהם?

אני דווקא הייתי מציעה שתשתמש במה שקרה (אם כבר קרה, שלפחות תצמח מזה תועלת) כדי לומר לילדים שבנוודאי התרשמו מן האירוע, כל אחד ברכו, שמעכשיו והלאה בהחלט לא תתערבי עוד במריבות שלהם, מפני ש-10 שנות-התערבות הביאו למצב שבו קורה אסון ברגע שבו את לא מתערבת.

ומכיוון שאת אינך יכולה להבטיח את נוכחותך המתמדת והניצחית, כדי לי הפריד ביניהם, הרי החלטת לתת להם מעכשיו את ההודמנות למצוא דרכים עצמאיות ומוצלחות יותר לפיתרון סיטואציות, כדי ששלושתם יוכלו לא יה תלוי לעד בהתערבותך.

ולסיום, אם גם בעיניו זה יש לך ולי קוראים רבים הסתייגויות, אשווה את הסיפור לנושא השיעורים. כשהורים מכינים את השיעורים עם ילדיהם הם שש-שבע שנים, ובאחד הימים הם מפסיקים, מפסיקים כמובן גם הילדים, ומייד יש ירידה דראסטית בלימודיהם.

האם המסקנה צריכה להיות שעל ההורים להמשיך ולקחת על עצמם אחריות על שיעורי-ההיבה של הילדים, או שמא זה סימן לכך שילד לא היתה הודמנות ונותרת בלמידה ובעבודה עצמי איתו, והוא הפך תלתי והסר-אונים וכי מסקנה: האם לא כדאי להניח בידי את המשימה עד שלמד, תוך עידוד ותמיכה, לקחת על עצמו את משימות-ההיבה שלו?

זיוית

פעולה ביניהם, יגבירו בדרך-כלל את עוצמת המריבות בשלב הראשון, אולי כדי לבדוק אם אמנם מתכוון ההורה לבצע בעיקבות את השינוי שהודיע עליו.

מובן שמה שקרה אצלך, דינאלה, מדאיג ומרגיז מאוד. הרי את בעצמך כותבת ש-כל העסק לקח אולי דקה. האם את חושבת שיש לך האפשרות להבטיח את נוכחותך להרגעת הילדים תמיד, ובכל מצב, תוך דקה?

האם לא כדאי לנסות לאפשר להם ללמוד פיתרונות טובים יותר מן המריבות האלימות? הצעקה של הגדול "אני לא נגעתי בך" נוגעת ללב. הוא כבר יודע שהוא "האשם". הוא לא למד שכדי לריב דרוי המריבה לא פחות ממנו.

היחסים בין אחים הם הדרך הפשוטה והטובה ביותר שזימן הטבע לילדים כדי ללמוד יחסי-אנוש עם חברת-הש"וים. ההורים יש — כמובן — אל הילדים הם יחס מיוחד, ותרני, סלחני, אף מתנש, שאולי מגונן, אולי מפנק, אולי מתבטל. אבל לילדים אחרים אין סלחנות. איתם צריך להתדרר כעם שווים, וזה מה שעלינו לעשות אחר-כך במשך כל ימי חיננו.

ילדים יחידים לומדים את זה — לא תמיד — ביחסים עם חברים, שגם בהם אנו מציעים שלא להתערב — לא כשהילד שלך מכה, ולא כשהוא מוכה.

מראה שילדים אינם מכים זה את זה, או את אחיהם הקטנים, מכות רצח כשההורים אינם. ההסבר הוא פשוט בכך שהילד הגדול והחזק יודע שאין מי שיעצור אותו, ולכן מוטלת עליו האחריות להציב לעצמו גבולות, והוא אמנם עושה זאת. הרי אין אנו עוסקים בילדים שיש להם בעייה קשה של אלימות, ושאינו להם שיעור-מצאיות.

ילדים נורמליים אינם פוגעים ברצינות באחים הקטנים. עם זה יכולות, כמובן, לקרות תאונות. אלה יכולות לקרות — וקורות — גם, ובעיקר, בי משפחות שבהן ההורים מתערבים בקביעות במריבות — מה שמגביר ומנציח אותן, כפי שכבר הסברתי. תאונות קורות גם כשאין מריבות.

על מה שקרה אצלך אני אמנם חושבת שעלינו לקחת על עצמנו אחריות חלקית. כוונתי לכך שלא הסברנו או לא הרגשנו די הצורך, שאסור להורים לעשות שינויים ללא הכנה מספקת ומרוקנת שלהם עצמם, וללא הסבר מוקדם לילדים, ובלא שיהיו משוכנעים לחלוטין בהגיון שמאחורי השינוי.

מריבה איננה הרגע המתאים להודיע על שינוי. ההסבר צריך לבוא מראש, ובאופן חיובי: "אני סומכת עליי כש מתוכנן להסתדר, ואני מבינה עכשיו שאינני עוזרת לכם בכך שאני מתערבת". הצד-המרוויח" בקביעות מן ההתערבות יתנגד לשינוי באופן נמרץ וינסה, בשלב הראשון, לבטל את "רוע-ההגזירה. הילדים, תוך שיתודי

הקטן והחלש צורח או בוכה, ובאופן כזה מפעיל את חושי-הצדק של ההורים, המתערבים, כפי שאת מציעה, להגנת החלש, והמנצחים (כועסים, משפילים, מענישים) בכוח עליונות את הגדול, שהוא, בדרך-כלל, איננו גדול כלל.

בריקה מדוקדקת של התהליך מגלה לעיתים קרובות מאוד שה-קטן והחלש מתגרה בגדול, כדי להתחיל את רצף האירועים המוכר לו היטב, שממנו הוא יוצא, בסופו של דבר, כשהוא מוגן וליעיתים מרוחם ומפוצה, בעוד שאחיו ירצא ננוף, ולעיתים נענש.

כשההורים אינם מתערבים מתברר כמעט בכל המימשחות שהילדים מוציאים ררך להסתדר יפה ולפתור בעיות, ואינם נכנסים למריבות מיותרות.

כשהילדים רבים לברם, הם אמנם לומדים ומתנסים בחוויה של איך יכריזים בני-אדם לחיות יחד גם כשיש ביניהם ניגודי-אינטרסים (תמיד יש). הם יצירתיים מאוד במציאת פיתרונות יפהפיים — תהליך שאיננו מתרחש כשההורים משמשים שופט, ומחליטים במקום הילדים מי אשם, מי יישק בצע צוע, ובכלל מי צודק.

הצרחות במשך שש שעות ביום, או המריבות של 10 שנים, מתרחשות, דינאלה, לצערי, רק בבתים שבהם יש התערבות במריבות. כל עוד יש התערבות כזו כשהי מצד ההורים — ישירה או עקיפה — לא יפסיקו הילדים לריב. ● הגיסיון שלנו עם אלפי ממשפחות

שלום דינאלה, אין צורך לומר כמה הצטערתי לשימוע על השינויים של בנך. בהחלט צרה צרורה (ויקרה). אבל לענין המריבות של הילדים לא אוכל להסכים איתך, וחוכה היא בעיניי להסביר את הנושא קצת יותר, כדי שלא תהיה א-ידינה גם אצל הורים אחרים, שכן עיקרון א-ידינה ערבות הורים במריבות הילדים נראה לי חשוב מאוד והרמשימי.

אנסה להגיב על-פי הסעיפים שלך: ● מובן שאת צודקת. מריבות בין ילדים כאות גם מפני שכל אחד מגן על האינטרסים שלו. אלא שחשימה, בדרך-כלל באופן מיידי, מגלים הילדים שהמריבות שלהם מהוות אמצעי אופטימי להשגת תשומת-לב ההורים.

האפשרות הזאת מהווה כשביל-לי-דום פיתוי שמעטים עומדים בו. לכן, נוסף על המריבות הממשיות סביב ניגודי-אינטרסים, מתפתחות אינסוף מריבות על נושאים קטנטנים ובלתי-תיחשובים, שכל שני ילדים נבונים יכולים בעצם להתמודד איתם בעצמם. אם להשתמש בלשוני: ה-נספה של האירוע" הופך למוטיבציה מרכזית ב-90% מן האירועים.

● את אמרת שבלי התערבות ההורים יבצח, בדרך-כלל, הגדול והחזק. לעומת זאת, בעיקבות התערבות ההורים מנצח בדרך-כלל הקטן והחלש, הילד לומד להשתמש בקטנותו ובחולשתו כמנוף להשגת כוח עקיף ומאניפולטיבי בירב יותר מזה של הגדול והחזק.